

VÄRDSKAP, m. 3. II. (bibl.) Tidelag.

VÄRDÖRE, n. 4. Annat varuvärde än myntad metall, fördom begagnadt till bytes- och betalningsmedel.

VÄRF, värrv, n. 3. (af *Värfa*, förvärfa) Förättning, göromål, yrke, sysselsättning; bedrift. *Fredens, krigets v.*

VÄRFNING, värrvning, f. 2. 1) Handlingen, då någon värfvas. *V. af soldater. Ligga på v.* hafva uppdrag att värfva. — 2) Se *Värfningspenningar. Taga v.* låta värfva sig.

VÄRFNINGSBREF, n. 3. Fullmakt för någon att värfva.

VÄRFNINGSOFFICER, -- äffiser, m. pl. — *officerare.* Officer, som fått fullmakt att värfva.

VÄRFNINGSPENNINGAR, m. 2. pl. Handpenning, som gifves den, hvilken låter värfva sig. *Han har fått 10 r:dr i v.*

VÄRFVA, värrva, v. a. o. n. 1. (ursprungl. förvräng, erhålla) 1) Öfvertala till inträde i krigstjänst såsom soldat. *V. någon till soldat. Låta v. sig.* — *Syn.* Anvärfa. — 2) Låta anställa värfningar. *Den fientliga fältherren v-r starkt.* — 3) (fig.) Skaffa anhängare. *V. för ett parti. V. röster,* söka vinna röstande för en viss person, en viss åsigt, o. s. v. — *V-d,* part. pass. *V-e trupper. V-t regemente.*

VÄRFVARE, m. 3. En, som värfvar (soldater, (fig.) anhängare, röster, o. s. v.).

VÄRJÄ, m. 2. (af *Värja*, eller af *Varda*, vårda, bevakas) *V-ar* kallades under medeltiden en ständig lifvakt hos de grekiska kejsarne, hvilken utgjordes af en skara utvalda nordbor från de skandinaviska rikena.

VÄRJÄ, värrja, v. a. 2. Impf. *Värjde* och *Värde* (ä långt). Sup. *Värjt.* Saknar part. pass. (af gamla verbet *Vara*, bevara, förvara) Försvara. *V. någon för anfall. V. sitt lif.* — Brukas mest reflexivt. *V. sig tappert. V. sig för hugg. V. sig med ed,* fria sig genom edgång.

VÄRJÄ, värrja, f. 1. (af föreg. verb; betyder ursprungligen: hvarje slags försvarsvapen) Ett bekant sidgevär, bestående af en rak, smal, spetsig klinga med handtag eller fäste och slida. *Bära v. Bära v. vid sidan. Taga till v-n. Draga v-n. Blotta v-n,* draga den ur slidan. *Draga v-n emot någon,* för att anfälla någon. *Sticka in v-n. Sticka v-n i skidan. Slåss på v. Umana någon på v. Med dragen, blottad v.* — *Ss. Värjegg, -formig, -klinga, -spets, -styng, -stöt, -udd.*

VÄRJBAK, m. 2. Baken af en värja.

VÄRJBAND, n. 3. Rosett af band, hvarmed ett värjfäste prydes.

VÄRJEMAN, m. 3. pl. — *män.* *Värjemän* kallades i Norden under medeltiden ett eget slags löfsmän, som vid fördrag emellan stater plögade ingå en viss gemensam borgensförbindelse för öfverenskommelsernas noggranna uppfyllande å ömse sidor.

VÄRJEMÅL, n. 3. Anklagad persons försvar inför rätta.

VÄRJEMÅLSED, m. 3. Ed, hvarigenom en anklagad inför domstolen friar sig ifrån anklagelsen. *Gå v.*

VÄRJFISK, m. 2. En mycket glusksk fisk af de Taggfena, 13 fot lång, med värjformig kropp och lång stjert, i Atlantiska hafvet. *Trichiurus Lepturus.*

VÄRJFÄSTE, n. 4. Fästet eller handtaget på en värja.

II.

VÄRJGEHÄNG, n. 3. Gehäng, hvaruti en värja uppbares.

VÄRJKNAPP, m. 2. Knappen eller öfversta ändan af ett värjfäste.

VÄRJO, f. sing. oböjl. (egentl. gammal böjd kasus) Vård, försvar. Brukas endast i uttrycket: *Hafva i ell. under sin v.*

VÄRJPLÅT, m. 2. Plåt nedantill på ett värjfäste till skydd för handen.

VÄRJSKIDA, f. 1. Se *Värjslida.*

VÄRJSLIDA, f. 1. Slida, hvaruti en värja förvaras nedstucken.

VÄRJTOFS, m. 2. Tofs af silfver eller guld och silke, som brukas till prydnad på värjfasten.

VÄRK, värrk, m. sing. Svår och ihållande kroppslig smärta. *Hafva v. i magen, i foten, i höften.* — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Hufvud-, Tand-, Mag-, Höft-, Giktvärk,* m. fl. — *Värkar,* m. 2. pl. Se *Barnvärkar.*

Anm. Enligt *Ihre,* af *Var;* skulle således egentligen betyda den smärta, som åtföljer en bulnad.

VÄRKA, värrka, v. n. o. impers. 2. (i folkspråket äfv.: Impf. *Vark,* pl. *Vurko.* Sup. *Vurkit.* Part. pass. *Vurken* — i *Utvurken.*) Förorsaka känsla af värk. *Magen, hufvudet v-ker. Det v-ker i magen, i hufvudet, i fötterna. V. af,* förloras genom värk, t. ex.: *En tå v-kte af. V. út,* utfalla genom värk, t. ex. *Ögat har värkt ut på honom.*

VÄRMA, f. sing. Se *Värme,* m.

VÄRMA, värrma, v. a. 2. (af *Varm*) Göra varm; meddela värme. *V. en säng. V. vatten. V. händerna på kachelugnen.* Brukas ofta absolut, t. ex.: *Solen v-mer. Vin v-mer.* — *V. upp,* se *Uppvärma.* — *Syn.* Gassa, Badda. — *V. sig,* v. r. Göra sig varm, bibringa sin kropp värme. — *Syn.* Gassa sig. Badda sig. — *V-nde,* part. akt. o. adj. *V. mat, spis, drycker.* — *Värmande,* n. 4.

VÄRMAPPARAT, --- ät, m. 3. Inrättning till bibringande af värme.

VÄRME, värrme, n. sing. (af *Varm*) Se *Värmeämne.* *Bundet ell. latent v.,* hvars närvaro icke tillkännagifves af känslan eller termometern. *Fritt v.,* som verkar på känslan. — *S. m. sing.* 1) Den känsla, som af värmets förorsakas. *När kroppen saknar tillräcklig v., fryser man.* — 2) (fig.) Ifver, nit. *Med v. omfatta en idé.* — *Ss. V-g-rad.*

VÄRMELEDANDE, a. 1. (fys.) Som leder värmets, d. v. s. hastigt upptager och åter gifver det ifrån sig. *V. kropp.*

VÄRMELEDARE, m. 3. (fys.) Värmeledande kropp.

VÄRMEMÄTARE, m. 3. Se *Kalorimeter* och *Termometer.*

VÄRMESTRÄLNING, f. 2. (fys.) Värmets bortgående från varma kroppar strålväs, i likhet med ljusets utstråling.

VÄRMEÄMNE, n. sing. (fys.) Det förmodade ämne, som tros väcka känslan af värme, hvilket antages vara ytterst fint och ovägbart samt kringflyta alla kroppar, och af dessa insupes i mån af deras olika frändskap dertill.

VÄRMNING, f. 2. Handlingen eller verkningen, hvarigenom något värmes.

VÄRN, n. 3. (af *Värna*) 1) (ford.) Utanverk vid en fästning. — 2) (i allm.) Något som värnar. *Uppkasta en vall till v. emot öfversvämmning.* Se *Bröstvärn.* — 3) (fig.) Skydd, försvar. *Herren är värt v.*

VÄRNA, v. a. 1. (ford. äfven *Varna,* af